

Hankehakemus

Puumalan reitistöhankeen investointivaihe

Tiivistelmä

Yleishyödyllisen investointihanke on jatkoa ensimmäisen vaiheen esiselvitysvaiheeseen, jossa selvitettiin Puumalan kunnan alueella olemassa olevien reittien ja palveluvarustuksen nykytilaa sekä kehitystarpeita. Esiselvitysvaiheen aikana on laadittu konkreettinen työ- ja investointisuunnitelma, jota haettavalla investointihankkeella on tarkoitus lähteä toteuttamaan.

Investoinneilla parannetaan Puumalan kunnan alueella olemassa olevien kohteiden laatua, saavutettavuutta, esteettömyyttä ja vetovoimaisuutta. Investointien myötä laadukkaat reitit ja palvelut reittien varrella palvelevat kaiken ikäisiä kuntalaisia, yksittäisiä matkailijoita, vapaa-ajanasukkaita, ryhmämatkalaisia, mutta luo myös paremmat puitteet ohjelmapalveluyrityksien tarpeisiin.

Hankkeen keskiössä on erityisesti laadukas toteutus, liikkumisen yhdenvertaisuuden parantaminen, kestävä kehitys ja parantunut saavutettavuus. Esiselvityksen aikana on tehty yhteistyötä Saimaa Geopark ry:n kanssa mm. yhtenäisen visuaalisen opasteilmeen sekä sisältöjen sitomiseksi Puumalan kehitettäviin kohteisiin. Parantuneilla palveluilla on myönteinen vaikutus kuntalaisten hyvinvoinnin edistämisessä – mielekkäät ulkoilukohteet houkuttelevat ulos liikkumaan.

1. Organisaatio

1.1. Hakija

Puumalan kunta

1.2. Henkilöstö

1 palkattu henkilö, projektipäällikkö.

1.3. Seurantaryhmä

Hakija ehdottaa esiselvitysvaiheen saman seurantaryhmän jatkamista. Seurantaryhmän kokoonpano koostuu rahoittajan edustajasta, kunnan eri hallinnonalojen edustajista, kunnan luottamushenkilöstä, paikallisten matkailutoimijoiden edustajasta, paikallisen 3-sektorin edustajasta (luontoliikunta).

2. Hankkeen tarve ja tausta

Puumalan kunnan alueella sijaitsee useita eri vaiheissa ja eri vuosina toteutettuja reittejä niin maalla kuin vesillä. Osa reiteistä on valmiita reittejä, joissa on tehty joko suulliset tai kirjalliset sopimukset maanomistajien kanssa, reiteillä on opasteet ja myös ylläpidosta on sovittu. Osalla reiteistä on puolestaan alustavat suunnitelmat olemassa, on tehty esiselvitys ja maanomistajien kanssa neuvoteltu, mutta reitin perustaminen tarvitsee ulkopuolista resurssia. Muutama reitti on suunnitteluvaiheessa.

Tarve hankkeelle on tullut paikallisten yhdistysten ja yritysten aloitteesta. Reittejä tulisi kehittää näkyväksi, yhtenäiseksi ja käyttäjälähtöiseksi kokonaisuudeksi, jota olisi helppo markkinoida paikallisille asukkaille, vapaa-ajan asukkaille sekä matkailijoille. Jo olemassa olevien reittien päivittäminen on tarpeen, jotta esim. Geopark-kohteet tulevat näkyviksi ja pystyisimme tulevaisuudessa markkinoimaan aluetta geopuistona. Hyvien ja käyttäjäystävällisten reittien avulla Puumalan matkailu voi nousta uudelle tasolle ja ympärivuotinen matkailu pääsee kehittymään. Puumalan kunnassa on noin 2 200 asukasta ja 3 600 vapaa-ajan asuntoa. Kunnan vakituinen väestö on lähestulkoon maan iäkkäintä. Puumalan kunta haluaa panostaa ikäihmisten omaehtoiseen liikkumiseen, mitä hyvin hoidetut reitistöt mahdollistavat. Tulevaisuuden reitistöt on syytä suunnitella monikäyttöiseksi. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että reitit palvelevat useita erityyppisiä kohderyhmiä, kuten omaehtoisesti liikkuvia asukkaita ja matkailijoita, mutta myös heitä, jotka tarvitsevat liikkumiseensa tukea. Lapsiperheiden tukeminen on puolestaan yksi kuntastrategiamme viidestä painopisteestä.

Haettavan hankkeen toimenpiteillä luodaan parempia palveluita ja edellytyksiä talvimatkailun kehittymiseen. Norppapolun varrelle suunniteltu esteetön taukopaikka ja siihen suunniteltu talvikunnossapito luovat edellytyksiä erilaisten ryhmien viemiseen kohteeseen esim. elämysruokailuun tai nokipannukahville. Paikan ja esteettömän laavun sijainti mahdollistavat Saimaan ja lähimetsien ekosysteemipalveluiden hyödyntämisen vierailuohjelman rakentamisessa.

Reitistöhankkeen esiselvitysvaiheen aikana on tehty useita maastokäyntejä, joista jokaisesta on laadittu mahdollisimman tarkat maastomuistiot kuvien kera. Kukin reitti on pyritty kiertämään vähintään 2 kertaa, mahdollisuuksien mukaan eri kulkutavoin ja eri suuntiin. Hanke on järjestänyt Puumalan reittien toiminnallisuuden kehittämiseen liittyen pyöräilytoimijoiden sparraustuokion. Hanke on tuottanut monipuolisia sisältöjä mm. Olli Järvenkylän podcastin myötä ja Puumalan luontoreseptikalenterin myötä. Projektipäällikkö on tavannut merkittävimpiä sidosryhmiä ja järjestänyt kyläyhdistyksen kuulemistilaisuuden. Lisäksi on testattu uusia työmenetelmiä tai tapoja mm. pilotoimalla talvipolun tamppaustalkoot Kotiniemessä. Seurantaryhmän kokouksia on järjestetty 2 kertaa. Näiden ja kaikkien muiden hanketapahtumien koonti on kirjattu esiselvitysvaiheen väliraporttiin. Esiselvitysvaiheen aikana suoritettujen eri toimijoiden kuulemiset ja esiselvityksen aikana laadittu työ- ja investointisuunnitelma antavat päämäärän haettavaan investointihankkeeseen.

Investointihanketta hallinnoi Puumalan kunta ja hanketta tekemään palkataan työntekijä. Osa palveluista hankitaan ostopalveluna. Kunnan työpajatoimintaa hyödynnetään eri investointivaiheiden toteutuksessa. Hanketta on tarkoitus vaiheistaa. Investointihankkeen 2019-2020 kokonaiskustannukset ovat n. 139 048 euroa.

3. Hankkeen tavoitteet

1. kohdentaa ja vaiheistaa investoinnit esiselvitysvaiheen laaditun konkreettisen työ- ja investointisuunnitelman mukaisesti
2. suunnitella ja rakentaa Norppapolun varrelle maisemaan istuva esteetön taukopaikka, - wc sekä esteetön kulku kohteeseen.
3. parantaa kohteiden kävijäturvallisuutta
4. parantaa kohteiden monikäyttöisyyttä ja mahdollisuuksien mukaan ympärivuotista käyttöä
5. parantaa kohteiden elämyksellisyyttä
6. parantaa kohteiden saavutettavuutta
7. jalkauttaa menetelmä virkistyskäytön vaikutusten arviointiin

Tavoitteiden toteutumista seurataan seuraavilla mittareilla:

Mittarit	tavoite 2020
Parannettujen kohteiden lukumäärä	12
Esteettömät kohteet	1
Digitalisoitujen kohteiden määrä	12
Sähköinen kävijäseuranta	1
Kulumisen seurantapisteen määrä	5

Hankkeen tavoitteita seurataan vuosittain toimenpiteiden jälkeen. Hankkeen päättyessä laaditaan loppuraportti toteutuneista toimenpiteistä ja arviointi niiden vaikutuksista asetettuihin tavoitteisiin.

4. Hankkeen toimenpiteet ja toteutustapa sekä riskit toteutuksessa

TP 1: Työ- ja investointisuunnitelman toteuttaminen vuosina 2019-2020 (liite 1)

Valmistelevat maastotyöt ja hankinnat laitetaan eteenpäin varmistuneen rahoituspäätöksen saavuttua. Maastotyöt painottuvat sulanmaan ajalle. Vuonna 2019 valmistelevia maastotöitä voidaan tehdä ja osin on suotavaakin toteuttaa lumipeitteisenä aikana esim. maaston kulumisen välttämiseksi. Tällöin voidaan maastoon kuljettaa esimerkiksi pitkospuihin tarvittavaa materiaalia.

Palkattava projektipäällikkö luo edellytykset toimenpiteiden sujuvaan toteutukseen. Palkattavan henkilön työtehtäviin kuuluu: hankintoihin liittyvät tehtävät, toimenpiteiden aikataulutus ja seuranta, vapaaehtoisten toimijoiden sitouttaminen ja innostaminen ennalta sovittaviin toimenpiteisiin, tarvittavien tapaamisten järjestelyt, maastotöiden suunnittelu ja koordinointi, tiedottaminen ja hankehallinnointi.

Investointivaiheen suunnitelmassa on myös otettu kantaa 10 vuoden aikavälillä vuosittaisista arvioiduista kustannuksista sekä ylläpidon järjestämisestä. Ns. Kevyessä ylläpidossa on tarkoitus osallistaa paikallisia vapaaehtoisia toimijoita, kuten tähänkin mennessä, mutta jatkossa kunnan ja toimijan kesken laadittavan kunnossapitosopimuksen muodossa. Tällä saavutetaan kunnossapitoon suunnitelmallisuutta, johdonmukaisuutta ja ennakoivaa kustannusten hallintaa.

TP 2: Esteetön taukopaikka

Esteetön taukopaikka palvelee liikuntarajoitteisten lisäksi lapsiperheitä, senioriväestöä, vapaa-ajanasukkaita, matkailijoita sekä myös ohjelmapalveluyrityksiä. Taukopaikkarakenteen ammattimaiseen suunnitteluun panostetaan kohteen sijainnin ja eri vaatimusten yhteensovittamiseksi. Kohteen materiaalivalinnoissa painotetaan ekologisuutta ja paikallisuutta. Taukopaikan suunnittelua tarkastellaan esteettömyyden lisäksi ohjelmapalveluiden toteuttamisen näkökulmasta mm. mitoituksessa huomioiden.

Varsinainen taukopaikka sijaitsee luonnonkauniilla paikalla Saimaan rannalla Kaivanto nimisellä paikalla. Kohde sijaitsee myös kehittyvän saariston pyöräilyreitillä varrella. Kohteesta löytyy tällä hetkellä vaatimattomat palvelut, kuten karttaan merkitty tulipaikka ja puusuoja. Kohteesta noin 100 m päässä hyvä p-paikka. Norppapolun varrelle Kaivantoon on tarkoitus suunnitella ja toteuttaa esteetön taukopaikka, esteetön kompostoiva wc, lajittelupiste sekä taukopaikalle johtava esteetön polku n. 100 m. Norppapolku sijaitsee keskeisellä paikalla ja on siten helposti saavutettavissa kuntalaisten ja matkailijoiden näkökulmasta. Parantuneet palvelut edistävät luonnon kokemisen yhdenvertaisuutta.

Taukopaikan puumateriaalit otetaan kunnan omista metsistä. Puut valikoidaan, kaadetaan, sahataan paikallisia sahapalveluita hyödyntäen, kuivataan ja otetaan rakennuskäyttöön. Tästä saadaan kohteelle yksilöllinen, mielenkiintoinen – ja paikallisuuteen sitova tarina.

TP 3: Kävijäturvallisuuden parantaminen

Kävijäturvallisuutta parannetaan mm. seuraavilla toimenpiteillä: toteutetaan REILA-riskienarviointimenettelyn mukaiset arvioinnit reittiturvallisuuden parantamiseksi, toteutetaan yhdenmukainen opastekokonaisuus, merkitään reitit riittävän tiheällä tarkoituksenmukaisella tavalla, monikäyttöisyyden lisääntyessä viestitään retkeilijän etiketistä ”kunnioita muita liikkuja”, huolletaan olemassa olevat kevytrakenteiset sillat, määritellään kohteiden pelastuspisteet, toteutetaan kaideratkaisuja tarvittaviin paikkoihin, poistetaan reiteiltä tarvittavat näkemäesteet, poistetaan maastosta sekaannusten välttämiseksi monessa paikassa lahonneet tai kokonaan kadonneet ”Vihreän kullan retkeilyreitillä” puiset tolpat (viite: Etelä-Savon ulkoilureittisuunnitelma, Etelä-Savon maakuntaliitto, Sanna Poutamo, v 2005), laaditaan ns. Staffbook eli työkirja missä kuvataan miten reittien ja retkeilypalveluiden ylläpito järjestetään.

TP 4: Monikäyttöisyyden parantaminen

Merkittävimmät toimenpiteet kohdistuvat pitkospuiden leventämiseen sekä esteettömän polun rakentamiseen Kaivannon taukopaikan yhteyteen. Monikäyttökohteet merkitään karttoihin, esitteisiin ja muuhun asiakaskäyttöön tuleviin materiaaleihin.

Esiselvitysvaiheessa on toteutettu talvipolkupilotti sekä toimistotyönä talvipolkualueen kartoitusta. Tämän yhteydessä selvitettiin myös talvipolun perustamiskustannuksia ja käytännön toteutukseen liittyviä toimenpiteitä. Em. ovat hyödynnettävissä jatkossa.

Kartoitetaan ”riippumatto/hammock/tentsile-ystävällisistä” alueita ja varustetaan em. alueiden sopivat puunrungot kulumisen estävällä rimoituksella. Tällä tavoitellaan aivan uudentyyppisiä tulevaisuuden kohderyhmiä.

TP 5: Elämyksellisyiden parantaminen

Hankkeessa määritellään erityiset maisema- ja hiljentymispaikat. Näihin rakennetaan puurakenteiset pysähtymiseen ja maisemaan uppoutumiseen soveltuvat penkit. Kohteet merkitään karttoihin.

Puumalan kohteista on tarkoitus tuottaa sisältöjä sähköisen Outdooractive GmbH & Co kartta-alustaan, joka on hankittu esiselvitysvaiheen aikana. Materiaalien tuottamisessa hyödynnetään paikallista kerättyä ja tallennettua tietoa. Sisällöksi valittavan materiaalin koonti ja sähköiseen verkkoalustaan siirto tehdään osittain ostopalveluna.

Roskattomasta retkeilyn ja retkeilijän etiketin viestintään panostetaan kaikissa materiaaleissa. Roskattomuus on osa elämyksellisyyttä – koet olevasi puhtaassa luontoympäristössä.

Panostamalla useiden kohteiden laadukkaaseen toteutukseen ja näiden esiintuomiseen saadaan Puumalan luontokohteisiin kohdistuva kasvava kävijäpaine jakaantumaan tasaisemmin. Kävijäpaineen jakaantuminen useille eri reiteille mahdollistaa elämyksen - koet olevasti yksin, vaikka liikummekin lähellä rakennettua ympäristöä.

Hanke osallistuu 31.8.2019 Suomen Ladun organisoimaan Nuku Yö-ulkona tapahtumaan Norppapolun varrella. Yhteistyökumppanit paikalliset järjestöt ja yrittäjät.

TP 6: Saavutettavuuden parantaminen

Hankkeessa parannetaan Puumalan kohteiden opastekokonaisuutta. Kohteille laaditun viitoitus suunnitelman perusteella voidaan tehdä hankintatilis oikeille määrille ja oikeanlaisilla kohdetiedoilla varustetuille kylteille. Hankintapäätökseen vaikuttaa materiaalin elinkaari, säänkestävyys, luettavuus, laatu, toimittajan referenssit, kustannustehokkuus ja toimitusvarmuus. Uusien viittojen ja kylttien värimaailma valitaan yhteistyössä Saimaa Geopark ry:n kanssa. Tämä on tarkoituksenmukaista yhteisen viestinnän ja näkyvyyden vaikuttavuuden kannalta.

Sähköiseen kartta-alustaan Outdooractive GmbH & Co tuotetaan sisältöjä Puumalan kohteista. Sisällön tuotannossa painotetaan laadukkaisiin kuviin sekä ajantasaisiin kohdetietoihin. Em. karttapalvelusta linkitetään ”retkikohde-hakuikkunat” Puumalan kunnan uudistetuille nettisivuille. Lisäksi Puumalan kohteet digitoidaan LIPAS-järjestelmään ja sieltä rajapinnan kautta kotimaisten käyttäjien suosimaan Metsähallituksen retkikartta.fi-palveluun. Outdooractive GmbH & Co karttapalvelun avulla Puumalan kohteet tavoittavat erityisesti keskieuropalaisia matkailijoita, mutta myös paikallisia asukkaita ja kotimaan matkailijoita ”retkikohde” hakutoiminnolla. Osa sisältö- ja digitointitoimenpiteistä toteutetaan ostopalveluina.

TP 7: Virkistyskäytön vaikutusten seurannan toteuttaminen

Hanke toteuttaa Puumalaan vapaaehtoisen ja osallistavan kulumisen seurantaverkoston perustamisen (Referenssi SYKE, Järviwiki, jossa kansalaisten havaintoja kerätään tietokantaan). Kulumisen seurantaan liittyen Puumalassa järjestetään käytännönläheinen koulutus, jossa käydään läpi kulumisen seurantaan liittyvät periaatteet ja käytännön harjoitukset maastossa. Koulutuksen sisältöjä ovat: miksi mitataan, miten mitataan, millä mitataan, kenelle mitataan, laadunvarmistus, toistettavuus, miten mittaustuloksia hyödynnetään, esimerkki tapaus lapista, maasto-osuus, mittapaikan valinta, kenttävälineet ja kenttämittaus ml. kuvaaminen. Kohderyhmänä ovat paikalliset vapaaehtoiset toimijat, aiheesta kiinnostuneet ja maakunnan luonnon virkistyskäytön parissa toimivat asiantuntijat. Saimaa Geopark ry kutsutaan koulutukseen mukaan.

Koulutus ja seurantaverkoston perustaminen edistää lisääntyvän luonnonvirkistyskäytön hyväksyttävyyttä ja sen vaikutusten havainnointia luonnossa. Seurantaverkoston perustamisen jälkeen toimintamallia voidaan soveltaa muihinkin maakunnan kehittyvien ja kehitettävien matkailukohteiden yhteyteen. Koulutus toteutetaan ostopalveluna.

Norppapolulle hankitaan sähköinen kävijälaskuri. Kävijälaskurilla voidaan seurata kävijämäärien kehitystä ja kohteeseen tehtyjen eri toimenpiteiden vaikuttavuutta, lisäksi saadaan tietoa ylläpitoon liittyvien toimenpiteiden ennakkointiin. Yhdistämällä kävijälaskurin - ja kulumisen seurantaverkoston data saadaan luotettava kuva virkistyskäytön vaikutuksista luontoon ja tätä kautta vastuullisen matkailun edistämiseen ryhtiä.

Tuloksia tarkastellaan vuosittain vapaaehtoisten toimijoiden, reittien ylläpitäjien ja sidosryhmien kuten maanomistajien kanssa.

Toteutuksen riskit

Ei löydetä sopivaa ja sitoutuvaa projektipäällikköä, epävakaa sääolosuhteet saattavat hidastaa rakentamista, hankinnat viivästyvät, eri intressiryhmien toiveiden yhteensovittamisessa ei päästä sopuun, hankkeen kannalta tärkeiden toimijoiden aikataulujen yhteensovittamisen haasteet valmistus- ja toteutusprosessin aikana.

5. Budjetti (ilman avustuksia)

Kulut	2019	2020	Yhteensä	
Henkilöstökulut	16 800	8 400	25 200	
Flatrate 24 %	4 032	2 016	6 048	
Ostopalvelut	1 493	746	2 239	
Aineelliset hankinnat	35 797	69 764	105 561	
Yhteensä	58 122	80 926	139 048	€

Yhteys Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelmaan sekä alueelliseen ohjelmaan tai paikalliseen strategiaan

Hanke toteuttaa Manner-Suomen maaseutuohjelman tavoitetta: Maaseudun yritystoiminta monipuolistuu ja työllisyys, palvelut sekä vaikuttamisen mahdollisuudet paranevat. Edelleen hanke toteuttaa toimenpidettä: Palveluiden ja kylien kehittäminen. Hanke toteuttaa Etelä-Savon maaseudun kehittämissuunnitelman 2014-2020 edistämällä kylien vireyttä, kehittämällä palvelua asiakaslähtöisesti sekä parantamalla yritysten kilpailukykyä.

Haettava hanke mahdollistaa omaehtoisen ja ohjatun hyvinvointia edistävää luonnossa liikkumista sekä siellä oleskelua. Hanke luo paremmat edellytykset matkailijoiden viipymän kasvattamiseen paikkakunnalla. Hanke mahdollistaa paikallisten matkailutoimijoiden edellytyksiä kehittää omia toimintojaan esim. tuotteistamalla taukopaikkoihin tukeutuvaa ohjelmapalvelutoimintaa.

Toiminta-alue, kohderyhmä, hyödynsaajat sekä aikataulu

Toiminta-alueena Puumalan kunta.

Ensisijainen kohderyhmä on Puumalan kunnan kaiken ikäiset asukkaat. Puumalan kunnan vapaa-ajanasukkaat sekä kuntaan saapuvat matkailijat.

Hyödynsaajina ovat kuntalaiset, vapaa-ajanasukkaat, matkailijat, matkanjärjestäjät sekä paikalliset matkailu- ja palveluyritykset. Hyöty tulee parantuneista palveluista sekä niiden saavutettavuudesta. Hyvinvoinnin edistämisen näkökulma. Houkuttelevuuden näkökulma. Vastuullisen matkailun näkökulma.

Hanke alkaa kesäkuussa 2019 ja päättyy joulukuussa 2020. Jatkotoimenpiteitä on suunniteltu vuodelle 2021.

Miten hankkeen toteutumista arvioidaan? Miten hankkeessa syntyvää toimintaa jatketaan hankkeen päättymisen jälkeen?

Tavoitteiden toteutumista seurataan seuraavilla mittareilla:

- Reittien ja reittiopastusten määrä
- Digitalisoitujen kohteiden määrä
- Ilmoitetut vierailuryhmät esteettömällä taukopaikalla
- Maaston kulumisen seurantakierroksen toteutuminen 1/a
- Vierailujen määrä digitoiduilla reiteillä
- Asiakaspalaute

Hankkeen tavoitteita seurataan vuosittain toimenpiteiden jälkeen. Hankkeen päättyessä tehdään hankkeen loppuarviointi, jossa selvitetään mm. teemallisen kehittämisen tuoma hyöty yritysten näkökulmasta, kuntalaisten tyytyväisyys kehittyneisiin luontopalveluihin, ulkomaisten aktiviteettiasiakkaiden määrän kehittyminen, yhteistyöverkostojen syntyminen, jne.

Tiedottaminen

Hankkeesta tiedotetaan hakijan kotisivuilla (www.puumala.fi) ja Facebook-sivulla.

Hanke pyrkii tuottamaan mielenkiintoisia sisältöjä ja uutisia alueen eri medioille sekä hakijan omalla Instagram tilille ([visitpuumala](https://www.instagram.com/visitpuumala)).